

Bijlage.

VERSLAG van de Zomerexcursie 1920.

Dit jaar was de zomervergadering in Ter Apel belegd, juist 21 jaar geleden sinds wij er een vorige maal samenkwamen. Toen slechts een zestal deelnemers, thans trokken we met ons 13 uit of wil men dit ongeluksgetal vermijden, dan waren het de leden J. D. Dorgelo, A. C. J. van Goor, H. Heidinga, J. Heimans, P. Jansen, A. W. Kloos, P. Kruizinga, W. van der Schans, C. Sipkes, J. Valckenier Suringar, L. Vuyck en W. H. Wachter met als genoodigde het oud-lid Dr. J. A. Tresling. De laatste sinds vele jaren in Ter Apel wonende en dus bekend met de omstreken en de groeiplaatsen van verschillende zeldzame planten, was ons een vriendelijke gids en een trouwe metgezel op onze tochten en de deelnemers

zijn hem dan ook veel dank verschuldigd, omdat hij ons op vele plekken heeft gebracht, die we uit eigen kracht niet of met moeite zouden gevonden hebben. Behalve door de gunstige omstandigheden, waardoor omstreeks dien tijd vele paddestoelen waren te voorschijn gekomen, danken wij het aan de groote ervaringen van den Heer Tresling, ook op dit gebied der plantkunde, dat de meest voorkomende Champignons werden aangeteekend en dat wé ditmaal de lijst der waargenomen phanerogamen kunnen aanvullen met een kleine opsomming der gevonden paddestoelen.

Bezien wij het eerst de phanerogamen dan blijkt het getal 378 der aangeteekende planten, in vergelijking met andere streken, niet bijzonder groot te zijn. Inderdaad maakt het ook op ieder, die min of meer vreemd in dit gebied botaniseert, den indruk, dat men met een betrekkelijk arme flora te doen heeft. Men vergeet dit echter gemakkelijk ter wille van eenige zeldzaamheden, als *Rubus saxatilis* en *Cornus Suecica*, maar daar staat tegenover, dat talrijke andere soorten, elders overvloedig voorkomende, niet of zeer sporadisch worden aangetroffen. Zoo zijn er uiterst zeldzaam *Aegopodium*, *Aethusa*, *Anthemis*, *Batrachia*, *Campanula*'s, waarvan slechts een paar maal *C. rotundifolia* gevonden werd, *Chaerophyllum*, *Chelidonium*, *Convolvulus* beide soorten, *Crepis virens*, *Dactylis* en *Daucus*, *Eupatorium*, *Galium Mollugo*, *Hordeum murinum*, *Hottonia*, *Humulus*, *Hydrocharis*, *Lampsana*, *Lemna*'s, waarvan alleen *minor* tweemaal is aangeteekend, *Lysimachia Nummularia*, *Mentha aquatica*, *Nasturtium amphibium*, *Ornithopus*, *Pedicularis*, *Prunus spinosa*, *Scutellaria*, *Sium*, *Solanum*, *Tussilago*, *Urtica urens*. Van vele dezer soorten zijn slechts een of twee groeiplaatsen opgeteekend. In het geheel niet gezien werden: *Anagallis*, *Arrhenatherum*, *Berula*, *Briza*, *Butomus*, *Carduus*, *Centaurea jacea*, *Cerastium arvense*, *Crepis biennis*, *Erysimum cheiranthoides*, *Erodium*, geen enkele *Euphorbia* noch *Mercurialis*, *Fumaria*, *Heracleum*, *Lathyrus*, *Malva*, *Medicago*, *Mochringa*, *Nymphaea*, geen enkele *Papaver*, *Pimpinella*, *Pulicaria*, *Sisymbrium*, *Alliaria*, *Sinapis*, *Stellaria glauca*, *Symphytum*, *Teucrium*, *Tha-*

lictrum, *Tragopogon*. Afgezien van de planten, die reeds verdwenen waren of de zeer enkele, die eerst later verschijnen, hebben we hier een arme flora, een hoogveen-flora, waarop noch de kleiplanten, noch de zandplanten en ook niet de echte laagveenplanten zich thuis gevoelen. Ofschoon wij zeer uiteenloopende plaatsen bezocht hebben en in groot aantal waren, is de streek gebleken zeer arm te zijn, behoudens dan de enkele floristische bijzonderheden. *Rubus saxatilis* breidt zich sterk uit; *Cornus suecica* komt op een paar plaatsen voor, *Trientalis* is nog op verschillende plaatsen te vinden. Gedurende onze excursietijd is deze plant niet gemakkelijk te zien; des te meer valt zij op in het voorjaar, wanneer haar witte bloemen reeds van verre zichtbaar zijn en gretig door bezoekers geplukt worden. Eigenaardig is haar voorkomen in de bosschen nabij het Boschhuis, waar zij aan den voet van oude eiken wordt aangetroffen.

Op de gebruikelijke wijze volgt hier de lijst van planten, die wij hebben kunnen aantekenen op onze tochten van 26—30 Juli 1920. De laatste dag was bestemd voor een excursie in de omstreken van Winschoten, ten einde *Lappa tomentosa* nader te bezien. Dat is ons ook wel gelukt, d. w. z. onder een meedoogenloozen gietregen hebben we de dichtstbijzijnde groeiplaats bezocht, maar hebben verder moeten afzien om van Winschotens omstreken te genieten, daar het hemelwater het vuur van den meest enthousiasten botanist zou hebben gedoofd. Niettegenstaande deze ongunstige omstandigheden hebben we de plant niet alleen gevonden, dank zij de aanwijzingen van den Heer Schipper, die helaas verhinderd was ons te begeleiden, maar moesten we erkennen, dat het een zeer typische plant is en inderdaad in zijn bloemen een zeer fraaie. Wij zijn, althans degenen, die nog van het oorspronkelijke aantal waren overgebleven, dit oord van regen en wind zoo gauw mogelijk ontvlucht; helaas, we zouden het elders vooreerst niet beter treffen. De hieronder gebruikte afkortingen behoeven thans geen nadere verklaring.

Achillea Millefolium z.a., *A. Ptarmica* a.; *Aegopodium* K8, 22, 21, 33, 32, 11; *Aethusa* J8, 42, 22, K8, 22, 21, 34; *Agrostis alba* z.a.; *A. canina* K8, 22, 12—14; *Agrostis vulgaris* a.; *Aira caespitosa* a., *A. flexuosa* K8, 22, 43; *Ajuga reptans* J8, 42, 22; K8, 22, 33; *Alchemilla arvensis* J8, 53, 34, K8, 22, 23, 34, 43; *Alisma Plantago* a.; *Alopecurus agrestis* J8, 42, 22; *A. fulvus* K8, 22, 12—14; *A. geniculatus* K8, 22, 12—14, 34, 43, 32, 11; *Andromeda* J8, 53, 34, 63, 13; *Anemone nemorosa* K8, 22, 21; *Aegopodium* v.a.; *Anthemis arvensis* K8, 22, 33, 41, 43; *Anthoxanthum odoratum* a.; *A. Puelii* K8, 22, 23; *Anthriscus silvestris* v.a.; *Anthyllis* K8, 12, 23; *Apera Spica venti* J8, 53, 34, K8, 22, 12—14, 34, 32, 11; *Arnoseris* v.a., *Artemisia Absinthium* K8, 22, 34; *A. vulgaris* K8, 22, 21, 34, 41, 43, 32, 11; *Athyrium Filix femina* v.a.; *Atriplex patula* K8, 22, 21; *Avena caryophylla* K8, 22, 23; *A. praecox* a.; *Batrachium heterophyllum* J8, 53, 34, K8, 22, 12—14; *Bellis* v.a.; *Betula verrucosa* v.a.; *Bidens tripartita* a.; *Blechnum* K8, 22, 21, 33, 32, 11; *Bromus arvensis* J8, 42, 22; *B. mollis* a.; *B. secalinus* K8, 22, 12—14, 34, 41, 43; *Bryonia* J8, 53, 34; *Calamagrostis lanceolata* v.a.; *Callitriche spec.* J8, 43, 31; *Calluna* z.a.; *Caltha* K8, 22, 33, 34; *Campanula rotundifolia* J8, 42, 22, 63, 13; *Capsella* a.; *Cardamine pratensis* a.; *Carex acutiformis* J8, 63, 13; *C. arenaria* K8, 22, 41; *C. flava lepidocarpa* J8, 43, 31, K8, 22, 34; *C. hirta* K8, 22, 33; *C. leporina* v.a.; *C. panicea* v.a.; *C. pilulifera* J8, 62, 42; *C. Pseudo-Cyperus* K8, 22, 33, 32, 11; *C. rostrata* K8, 22, 12—14; *C. vulgaris* a.; *Centaurea Cyanus* a.; *Cerastium glomeratum* J8, 62, 24, K8, 22, 21; *C. triviale* z.a.; *Chaerophyllum temulum* J8, 42, 22, 62, 44, 63, 12; *Chelidonium* K8, 22, 21; *Chenopodium album* z.a.; *Ch. bonus henricus* J8, 42, 22; *Ch. polyspermum* K8, 22, 21, 34; *Chrysanthemum inodorum* v.a., *Ch. Leucanthemum* K8, 22, 33; *Cicendia* J8, 43, 31, K8, 22, 41; *Cirsium arvense* v.a., *C. lanceolatum* J8, 63, 13, K8, 22, 12—14, 32, 11, *C. palustre* z.a., *Comarum* a., *Convallaria majalis* K8, 22, 21, 23, 33; *Convolvulus arvensis* K8, 22, 34; *C. sepium* K8, 22, 34, 32, 11; *Cornus suecica* J8, 43, 31; *Corrigiola* J8, 62, 24, 63, 13; *Corydalis claviculata* J8, 43, 31,

53, 34, 62, 44, 63, 13, K8, 22, 21; *Corylus* K8, 22, 21; *Crepis virens* K8, 22, 21; *Cuscuta epithymum* J8, 62, 24, 63, 13; *Cynosurus cristatus* J8, 63, 11, K8, 22, 21, 23 (viviparus), 33 (furcatus), 34, 41, 32, 11; *Dactylis* J8, 42, 22, 43, 31, K8, 22, 21, 32, 11; *Daucus* J8, 53, 34, K8, 22, 23, 34, 32, 11; *Dianthus deltoides* K8, 22, 12—14, 23, 41; *Draba verna* K8, 22, 12—14; *Drosera intermedia* a., *D. rotundifolia* a.; *Elodea* J8, 63, 12; *Empetrum* J8, 63, 13; *Epilobium angustifolium* a.; *E. montanum* K8, 12, 43, 22, 21, 32, 11; *E. parviflorum* K8, 22, 23, 34; *E. virgatum* J8, 53, 34; K8, 22, 43; *Equisetum arvense* J8, 63, 12, K8, 22, 21, 34, 43; *E. limosum* J8, 53, 34, K8, 22, 33, 41, 43; *E. palustre* K8, 22, 23, 33, 41, 32, 11; *Erica Tetralix* a.; *Eriophorum polystachyum* a.; *Erythraea Centaurium* K8, 22, 12—14, 23; *Eupatorium* K8, 12, 43; *Euphrasia officinalis* a., hiervan: *gracilis* J8, 53, 34, K8, 22, 43, *nemorosa* K8, 22, 12—14 en *stricta* J8, 43, 31, 63, 12, K8, 22, 12—14, 33; *Festuca arundinacea* K8, 22, 33, *F. elatior* a., *F. ovina* a., *F. rubra* v.a.; *Filago minima* J8, 62, 24, 63, 12, 13, 43, K8, 22, 41; *Fragaria vesca* J8, 43, 31, 62, 44, K8, 22, 21; *Galeopsis Tetrahit* a., *G. versicolor* a.; *Galium Aparine* v.a.; *G. Mollugo* J8, 63, 12; *G. palustre* v.a.; *G. saxatile* a.; *G. uliginosum* K8, 22, 23; *G. verum* K8, 22, 34; *Genista anglica* J8, 43, 31, 53, 34, 63, 11, 12, 13; *G. pilosa* J8, 53, 34, 63, 11, 13; *Gentiana Pneumonanthe* a.; *Geranium dissectum* K8, 22, 43; *G. molle* K8, 22, 21, 34, 43; *G. Robertianum* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 23; *Geum urbanum* v.a.; *Glechoma* a.; *Glyceria fluitans* a.; *G. spectabilis* a.; *Gnaphalium dioicum* J8, 62, 24, 63, 11; *G. silvaticum* K8, 22, 34; *G. uliginosum* a.; *Hedera* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21; *Heleocharis palustris* K8, 22, 23, 41; *Hieracium pilosella* z.a., *H. tridentatum* v.a., *H. umbellatum* J8, 43, 31, 62, 42, 63, 13; *H. vulgatum* J8, 62, 42; K8, 22, 21; *Holcus lanatus* a., *H. mollis* z.a.; *Hordeum murinum* K8, 22, 41, *Hottonia* K8, 22, 41; *Humulus* K8, 22, 43, 32, 11; *Hydrocharis* J8, 53, 34, K8, 22, 12—14, 43; *Hydrocotyle* a.; *Hypericum humifusum* K8, 22, 12—14, 21, 34; *H. perforatum* v.a.; *H. quadrangulum* K8, 22, 12—14, 23, 33, 34, 32, 11;

Hypochoeris radicata a.; *H. glabra* J8, 63, 43; *Ilex* J8, 43, 31, K8, 22, 21, 23; *Illecebrum* J8, 62, 44; *Iris pseudacorus* J8, 43, 34, 62, 44, 63, 13, K8, 32, 11; *Jasione* J8, 53, 34, 62, 24, 63, 11, 12, 24; *Juncus bufonius* z.a.; *J. conglomeratus* J8, 43, 31, K8, 22, 12—14; *J. effusus* z.a.; *J. filiformis* J8, 63, 24, K8, 22, 23, 41; *J. lamprocarpus* a.; *J. squarrosus* z.a., *J. supinus* J8, 43, 31, 62, 24, 44, K8, 22, 33, 41; *J. silvaticus* J8, 62, 44, 63, 13, K8, 22, 21, 23, 41; *J. Tenageia* J8, 43, 31; *Lactuca muralis* K8, 22, 21; *Lamium album* v.a., *L. purpureum* K8, 22, 21, 33; *Lampsana* J8, 43, 31, K8, 22, 21; *Lappa intermedia* J8, 43, 31; *L. minor* J8, 42, 22, 43, 31, K8, 22, 21 (fl. albis), 34, 32, 11; *L. tomentosa* bij Winschoten; *Lemna minor* K8 22, 41, 32, 11; *Leontodon autumnale* z.a.; *Ligustrum* K8, 22, 21; *Linaria vulgaris* v.a.; *Linum cataracticum* K8, 22, 33, 34, 32, 11; *Lolium multiflorum* v.a.; *L. perenne* z.a.; *Lonicera Periclymenum* v.a.; *Lotus uliginosus* z.a.; *Luzula multiflora* J8, 62, 44, K8, 22, 23, 41; *L. pilosa* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21; *Lychnis diurna* J8, 43, 34, 62, 44, *L. Flos cuculi* J8, 43, 31, 63, 12, K8, 22, 12—14, 33, 34, 43; *L. vespertina* v.a.; *Lycopodium claviculatum* K8, 22, 23; *L. inundatum* J8, 53, 34, K8, 22, 23; *Lycopus* a.; *Lysimachia Nummularia* J8, 42, 22, K8, 22, 12—14; *L. thyrsoflora* K8, 22, 23; *L. vulgaris* z.a.; *Lythrum salicaria* a.; *Majanthemum* J8, 43, 31, 63, 13, K8, 12, 43, 22, 21, 32, 11; *Matricaria discoidea* J8, 42, 22; *Melampyrum pratense* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21, 41; *Mentha aquatica* J8, 63, 12, K8, 22, 12—14; *M. arvensis* a.; *M. sativa* K8, 22, 12—14; *Menyanthes* J8, 43, 34, 63, 13; *Milium effusum* J8, 43, 31; *Molinia* z.a.; *Myosotis intermedia* K8, 22, 34, 41; *M. palustris* v.a.; *Myrica Gale* J8, 43, 31, 34, 63, 13; *Nardus* a.; *Nasturtium amphibium* K8, 22, 12—14, *N. palustre* v.a.; *Nuphar* J8, 63, 13, K8, 22, 12—14; *Oenanthe fistulosa* K8, 22, 12—14; *Oe. Phellandrii* v.a.; *Oenothera biennis* K8, 22, 43; *Orchis maculata* J8, 63, 13; *Ornithopus perpusillus* J8, 63, 12, K8, 22, 23; *Osmunda* K8, 22, 21, 23; *Oxalis Acetosella* J8, 43, 31, K8, 22, 21; *O. stricta* J8, 43, 31; *Panicum Crus-Galli* J8, 42, 22, K8, 22, 21, 32, 11; *Parnassia* K8, 22, 33; *Pedicularis silvatica* J8, 43, 31;

Peplis J8, 43, 31; K8, 22, 23, 34, 41, 43; *Phalaris arundinacea* J8, 43, 31, 63, 12, 13; *Phleum pratense* J8, 63, 24; K8, 32, 11; *Phragmites* v.a.; *Pinguicula* K8, 22, 33; *Pirola minor* K8, 12, 43; *Plantago lanceolata* z.a.; *P. major* z.a.; *Platanthera bifolia* K8, 22, 33, 34; *Poa annua* z.a.; *P. pratensis* J8, 43, 31, K8, 22, 34, 43; *Polygala vulgaris* K8, 22, 12—14, 23, 33, 34, 41; *Polygonatum multiflorum* K8, 12, 43, 22, 21; *Polygonum amphibium* J8, 63, 12, 13, K8, 12, 23, 22, 41; *P. aviculare* z.a.; *P. cuspidatum* K8, 22, 21; *P. Convolvulus* a.; *P. Hydropiper* v.a.; *P. lapathifolium* a.; *P. nodosum* J8, 62, 42; 63, 12; K8, 22, 12—14, 34, *P. Persicaria* z.a.; *Polypodium* J8, 43, 31, 53, 34, 62, 44, 63, 12, K8, 22, 21, 32, 11; *Polystichum Filix-mas* J8, 63, 12, 13, K8, 22, 21, 23; *P. spinulosum* v.a.; *Populus nigra* J8, 43, 31; K8, 22, 21; *P. tremula* K8, 22, 21; *Potamogeton lucens* J8, 63, 12, K8, 12, 23, 22, 12—14; *P. natans* J8, 62, 42, 63, 12; K8, 22, 41, 43; *P. polygonifolius* J8, 62, 42, 63, 13, K8, 22, 34; *P. pusillus* J8, 63, 13; *Potentilla anserina* a.; *P. procumbens* J8, 62, 24, 63, 12; *P. reptans* K8, 22, 33, 34, 41; *P. Tormentilla* z.a.; *Prunella* z.a.; *Prunus spinosa* K8, 22, 34; *Pteris* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21; *Quercus Robur* v.a.; *Radiola* v.a.; *Ranunculus acer* a.; *R. Flammula* a.; *R. repens* z.a.; *Raphanus raphanistrum* K8, 22, 23, 33, 34, 32, 11; *Rhamnus cataractica* K8, 22, 23; *R. Frangula* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21, 23; *Rhinanthus minor* v.a.; *Rhynchospora alba* J8, 53, 34, 62, 24, 63, 13; *R. fusca* J8, 43, 34, 53, 34; *Rosa canina* v.a.; *R. dumetorum* K8, 22, 33; *R. rubiginosa* K8, 22, 33, 32, 11; *Rubus caesius* J8, 63, 13, K8, 22, 21; *R. gratus* K8, 22, 33; *R. Idaeus* v.a.; *R. macrophyllus* K8, 12, 43, 22, 21; *R. plicatus* J8, 53, 34, K8, 22, 43; *R. suberectus* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21, *R. saxatilis* K8, 12, 43; *Rumex Acetosa* v.a.; *R. Acetosella* z.a.; *R. conglomeratus* K8, 22, 12—14, 32, 11; *R. crispus* v.a.; *R. Hydrolapathum* J8, 63, 13; K8, 22, 12—14, 41, *R. obtusifolius* a.; *Sagina nodosa* K8, 22, 34; *S. procumbens* a.; *Salix alba* K8, 22, 41; *S. amygdalina* J8, 53, 34 en var. *discolor* K8, 32, 11, *S. aurita* z.a.; *S. caprea* J8, 62, 42, 44, K8, 22, 21, 33, 41; *S. caprea* × *aurita* K8, 22, 33,

S. caprea × *cinerea* K8, 22, 33; *S. caprea* × *viminalis* K8, 22, 33, 43; *S. cinerea* a.; *S. cinerea* × *viminalis* K8, 22, 12; *S. pentandra* K8, 22, 43; *S. repens* z.a.; *S. viminalis* J8, 43, 31; *Sambucus nigra* K8, 22, 21; *Sarothamnus* J8, 53, 34, 62, 44, K8, 22, 34, 41, 63, 24; *Scirpus caespitosus* J8, 43, 31, 63, 13, K8, 22, 12—14; *S. lacustris* J8, 63, 13; *S. maritimus* J8, 63, 13; *S. setaceus* K8, 22, 33, 41; *Scleranthus annuus* z.a.; *Scrophularia nodosa* J8, 43, 31; K8, 22, 21, 34; 32, 11; *Scutellaria galericulata* J8, 62, 44; K8, 22, 41; *Sedum purpureum* K8, 22, 23, 33, 34; *Senecio aquatica* J8, 43, 31, 63, 12, 13, K8, 32, 11; *S. silvatica* v.a.; *S. vulgaris* a.; *Sisymbrium officinale* K8, 22, 21, 34, 41, 43, 32, 11; *Sium* K8, 22, 12—14; *Solanum Dulcamara* J8, 43, 34; *S. nigrum* J8, 42, 22, 53, 34, K8, 22, 34; *Solidago* J8, 42, 22; *Sonchus arvensis* J8, 43, 31, K8, 22, 33, 34; *S. oleraceus* K8, 22, 41, 32, 11; *Sorbus* v.a.; *Sparganium ramosum* K8, 22, 12—14, 34; *S. simplex* J8, 63, 13; *Spergula arvensis* a.; *Spergularia rubra* J8, 62, 44, 63, 12, K8, 22, 41, 43; *Spiraea salicifolia* K8, 32, 11; *S. Ulmaria* a.; *Stachys arvensis* K8, 22, 34, 41; *S. palustris* J8, 43, 31, K8, 22, 12—14, 43, 32, 11; *S. silvatica* K8, 22, 21, 34, 43, 32, 11; *Stellaria graminea* z.a.; *S. media* z.a.; *S. uliginosa* J8, 63, 12; *Succisa* z.a.; *Tanacetum* a., *Taraxacum* z.a.; *Teesdalia* v.a.; *Thrinchia* K8, 22, 23, 41; *Thymus* J8, 62, 24, 63, 11; *Thyselinum* J8, 43, 31, K8, 22, 23, 41, 32, 11; *Torilis Anthriscus* v.a.; *Trientalis* K8, 12, 43, 22, 21, aldaar steeds aan den voet van oude eikeboomen; *Trifolium hybridum* K8, 22, 21, 33, 34, 43; *T. minus* a.; *T. pratense* z.a.; *T. repens* z.a.; *Triglochin palustre* K8, 22, 12—14; *Triodia* a.; *Triticum repens* v.a.; *Tussilago* J8, 43, 34, 63, 24; *Typha latifolia* J8, 63, 13; *Ulex* K8, 22, 34; *Urtica dioica* a.; *U. urens* J8, 42, 22; K8, 22, 12—14, 34; *Utricularia minor* J8, 63, 24; *Valeriana officinalis* a.; *Valerianella olitoria* J8, 63, 13; *Veronica arvensis* K8, 22, 43; *V. Beccabunga* K8, 22, 34; *V. Buxbaumii* K8, 22, 21; *V. Chamaedrys* a.; *V. officinalis* a.; *V. scutellata* K8, 22, 41; *V. serpyllifolia* K8, 22, 34, 43; *Viburnum Opulus* J8, 63, 12, K8, 22, 21, 23; *Vicia angustifolia* J8, 62, 24, 42, K8, 22, 23,

33, 34, 41; *V. Cracca* v.a.; *V. tetrasperma* K8, 22, 23; *Vinca minor* K8, 22, 21, *Viola canina* a.; *V. palustris* v.a.; *V. silvatica* J8, 43, 31, K8, 12, 43, 22, 21; *V. tricolor* z.a. —

Bezocht werden de hokjes J8, 42, 22, 43, 31, 34, 53, 34, 62, 24, 42, 44, 63, 11, 12, 13, 24, 43, K8, 12, 23, 43, 22, 12—14, 21, 23, 33, 34, 41, 43, 32, 11, terwijl hier en daar ook in andere hokjes enkele planten werden opgeteekend. In meer begrijpelijke termen werd den eersten dag een tocht gemaakt te voet van uit Ter Apel over het kanaal langs de Runde, om daarna in zuidwestelijke richting de maten door te steken, waarna de moersloot eerst eenigszins noordelijk werd gevolgd, om daarna de Vennen langs een der vele evenwijdige voetpaden te volgen, die naar Roswinkel voeren. Na hier een oogenblik verpoosd te hebben, werd zuidwaarts gegaan tot de school, om daarna weer naar de Runde terug te keeren. Toen echter werd deze overgestoken en langs de oude Battery in noordelijke richting naar het Schot gewandeld, waar we in de moerassige plekken nog een tijd vertoefden, om daarna langs den gewonen weg weder Ter Apel te bereiken. 's Avonds werd per fiets nog een tocht gemaakt naar de Roelage, het bosch, waarin de *Rubus saxatilis* voorkomt en ook *Trientalis*.

Den volgenden dag fietstocht, waarbij hier en daar werd afgestapt om enkele fraaie plekken te bezoeken. Eerst een klein excursietje ten noorden van Sellingen, daarna bij Weende, waar hoofdzakelijk de *Cornus suecica* werd opgezocht en verder naar Vlachtwedde. Wel beschouwd is zulk een fietsexcursie weinig loonend, behalve dan dat men vrij spoedig en op een voor ieder geschikt oogenblik op interessante terreinen kan zijn. Bij een tocht als deze werd het grootste gedeelte van den tijd op de fiets doorgebracht en tot een meer nauwkeurig onderzoek van de streek kwam het niet. Er werd nog een zijsprong gemaakt naar den Hassenberg, met een buitenlandsch uitstapje in het Bourtangerveen. Hier werd echter weinig belangrijks gevonden evenmin als op het Zuidveld, dat geheel in cultuur gebracht was. Den derden dag bracht de tram ons naar Sellingen, om

vandaar westwaarts ons te begeven langs den Tangerweg, om vandaar met een boog in zuidelijke richting nabij het Veerste Veldhuis weder op den tramweg uit te komen. Op dezen tocht had een onzer medeleden, de Groningsche taal machtig, het denkbeeld, bij een boerderij een ketel met koffie te doen gereedmaken, die dan ook weldra boven een vuurtje werd toeberaid. Ook de suiker ontbrak niet, alleen lepeltjes waren blijkbaar niet in voldoende mate voorhanden, waarom de boerin één zeer nieuwerwetsche roerstaaf aanbood, in den vorm van een draadnagel. Een voorbeeld om in geval van nood nagevolgd te worden. Tusschen de groote bedrijven werd de naaste omgeving van het Boschhuis natuurlijk grondig doorzocht.

Bezien wij de resultaten nog eens nauwkeuriger, dan geven de gevonden getallen ook nu weer een maatstaf voor den plantengroei.

Herinneren wij er aan, dat achtereenvolgens in Breda, Meppel, den Bosch, Nijmegen en Ter Apel 455, 377, 367, 538 en 378 soorten werden aangeteekend, dan komt dus de plantenrijkdom van de omstreken van Meppel, den Bosch en Ter Apel vrijwel overeen. Ook bij Meppel en den Bosch hebben we opgemerkt, dat de flora arm moest genoemd worden en waar wij in de omstreken van Ter Apel den indruk hebben gekregen, dat de plantengroei daar zeer arm was, vindt deze meening niet geheele overeenstemming in de cijfers. Men moet echter niet vergeten, dat we in Ter Apel vrij lang gebleven zijn, 't aantal deelnemers groot was, maar bovendien, dat we hebben kunnen profiteeren van de kennis der plaatselijke gesteldheid van Dr. Tresling, die ons bijv. door de Maten en Vennen gevoerd heeft juist langs een der vele wegen, waar werkelijk iets bijzonders te vinden was, zooals *Pinguicula*, *Parnassia* enz. en ons bij de verdere excursies juist daar deed stilhouden, waar de plantengroei rijker was dan elders. Tot mijn spijt is in 1899, na afloop der excursie, geen lijst gepubliceerd, zoodat een vergelijking van toen en thans niet mogelijk is; slechts enkele vondsten werden destijds vermeld, die betrekking hadden op rariores, die

we ook thans terugvonden. Toch was en is het een zeer merkwaardige streek uit botanisch oogpunt; wij hopen, dat de alles nivelleerende civilisatie er vooreerst niet moge binnendringen en de Stad Groningen, aan wie een groot gedeelte van de daar nog aanwezige bosschen toebehoort, deze vooreerst moge sparen, niet alleen tot genoegen van haar eigen inwoners, maar ook ter bescherming van een streek, die zoovele natuurmonumenten uit het plantenrijk bewaart.

Jaren achtereen heb ik geklaagd over de weinige animo om aan de zomere excursie deel te nemen; het getal der excursionisten was ditmaal een verrassing, te meer waar Ter Apel werkelijk een uithoek van het land is, waar men niet zoo gemakkelijk komt. En toch is de deelneming in werkelijkheid niet zoo groot. De Vereeniging heeft 277 in Nederland wonende leden, waarvan 108 Dames. De 13 excursionisten vormen dus 5% van het geheele aantal; sinds de dagen van Mej. Ogterop en Mej. Destrée heeft men geen dames meer op onze excursies gezien en dat in een tijd, waarin de vrouw in de maatschappij voor haar rechten gestreden en gezegevierd heeft! Zijn dan de paddestoelen de eenige voorwerpen, die bij het vrouwelijk geslacht sympathie verwekken? Of zijn er andere redenen, waarom al die 108 dames onze excursiën vermijden? Ziehier enkele vragen; ik wil geen kostbaar papier verbruiken, om die vragen te trachten te beantwoorden. Mochten de paddestoelen werkelijk een aanlokking zijn, ziehier dan, wat we op onze tochten aangeteekend hebben, een lijst, die aangevuld is met de opgaven van den Heer Tresling. Hiervoor mijn persoonlijken dank, maar tevens herhaal ik in dit verslag, wat ik in de vergadering reeds gelegenheid heb gehad persoonlijk tot Dr. Tresling te zeggen, n. l. dat de deelnemers aan de excursies te Ter Apel met genoegen zullen terugdenken aan zijn vriendelijke leiding en de wijze, waarop hij ons heeft doen profiteeren van zijn plaatselijke kennis.

Ook in deze lijst is de aanwijzing volgens het plantenkaartjes-systeem in toepassing gebracht.

Amanita rubescens K8, 22, 34, 41; *Amanitopsis vaginata* K8, 12, 41 en 43, 22, 21 en 23; *Boletus badius* K8, 22, 23; *B. chrysantheron* K8, 22, 21; *B. scaber* J8, 43, 31; *B. subtomentosus* K8, 22, 21; *B. versipellis* J8, 43, 31; *Bovista nigricans* J8, 62, 24, 63, 13; *B. plumbea* (geen nadere groeiplaats), *Cantharellus cibarius* K8, 22, 23, 34; *Calocera viscosa* K8, 22, 21; *Clitocybe butyracea* K8, 22, 21; *Cl. infundibuliformis* K8, 22, 12—14; *Cl. nebulosa* K8, 22, 21; *Collybia drijophila* K8, 22, 41; *Daedalia quercina* J8, 43, 31; *Entoloma nidorosum* (*Rhodopolium nid.*) J8, 63, 13; K8, 22, 12—14, 34; *Hygrophorus niueus* K8, 22, 21, 23, *H. puniceus* J8, 63, 24, *Hypholoma fasciculare* K8, 22, 21; *Inocybe descissa* K8, 22, 21 en 23; *Laccaria laccata* K8, 22, 21; *Lactarius subdulcis* K8, 22, 21; *Lycoperdon pyriforme* J8, 62, 24, 44, K8, 32, 11; *Marasmius Oreades* J8, 63, 12, 13, K8, 22, 34, 41, 32, 11; *M. perforans* K8, 22, 21; *M. Rotula* K8, 22, 21; *M. urens* K8, 22, 21; *Omphalia umbellifera* J8, 62, 24, 63, 13; *Paneolus campanulatus* J8, 63, 13; *Panus stipticus* K8, 22, 21; *Peziza aurantiaca* K8, 22, 21; *Phallus impudicus* K8, 22, 21; *Pluteus cervinus* K8, 22, 21, 23; *Polyporus fumosus* K8, 12, 43, 22, 34; *P. radiatus* K8, 22, 21, meestal op els, maar ook op eik, werd door Dr. Tresling ook gevonden op *Populus tremula*; *P. sulfureus* K8, 22, 21; *Psilocybe spadicea* var. *polyccephala* K8, 22, 21; *Russula cyanoxantha* K8, 12, 41, 43, 22, 21 en 23; *R. fragilis* K8, 22, 21, 23; *R. pectinata* J8, 63, 13, K8, 32, 11; *R. vesca* J8, 63, 13, K8, 12, 43, 22, 11, 34; *R. viscaria* K8, 32, 11; *Scleroderma verrucosum* J8, 62, 44; *S. vulgare* K8, 22, 21, 43; *Stereum ochroleucum* J8, 62, 44; *Tremella mesenterica* J8, 63, 12, 13.

Schalkhaar, November 1920.

VUYCK.